

Elävien ja kuolleiden kunnioittaminen

Tampereen nykytaiteen museossa oli taannoin tanskalaisen valokuvaajan Tina Enghoffin näyttely yksinäisyydestä nyky-yhteiskunnassa. Näyttelyn otsikkona oli *Tunsiko kukaan?* Nimi tuli tavasta, jolla valokuvaaja oli yksinäiset löytänyt.

Tanskassa viranomaiset laittavat lehteen ilmoituksen Tunsiko kukaan, kun vainajalla ei ole sukulaisia. Enghoff otti yhteyttä viranomaisiin ja valokuvasi kuolleiden koteja. Suuri osa oli ollut kuolleina asunnoissaan pitkään ennen kuin heidän lähtönsä oli havaittu, suurin osa oli vanhoja. Yksinäisiä kuolleita löytyy Kööpenhaminasta kymmeniä kuukaudessa.

En voinut olla miettimättä, kuinka paljon yksinäisiä vainajia Suomesta löytyisi, jos heitä Tanskassakin on noin paljon – pidetäänhän tanskalaisia syystä suomalaisia seurallisempina.

Näyttely palautui mieleeni, kun luin alkuvuodesta uutisen kuolleen helsinkiläisvanhuksen asunnon tyhjentämisestä. Uutisessa keskusteltiin, onko tällainen asuntojen ”ryöstöä” muistuttava raivaaminen tavallistakin. Lehti vihjaili, että asuntoja tyhjentävät naapureiden lisäksi puoliviralliset huoltofirmojen ja siivoojien joukot. Viranomaiset puolustivat nopeaa toimintaa asuntopulalla ja sillä, ettei tyhjä asunto ole tehokas.

Vaikka yksinäisten asuntojen tyhjentämistä olisikin liioiteltu, ovat köyhien kuoleman käytännön järjestelyt mielestäni surun paikka. Näiden ihmisten maailmasta lähtö vaikuttaa vain järjestys- ja siisteysongelmalta.

Uutinen sai pohtimaan, millaisesta kunnioitusvajeesta näiden ihmisten kuoleman käytännöt kertovat. Miksi emme kunnioita yksinäisiä ja köyhiä kuolleita? Kaikkihan tiedämme vastauksen: resursseja on niukasti, viranomaisten täytyy tehostaa ja ennen kaikkea meidän täytyy säästää; mitä väliä heillä on enää kuolleena, pääasia, että ihmisiä kunnioitetaan heidän eläessään.

Mutta kunnioitamme me enää ketään, eläviä tai kuolleita? Meidänhän täytyy säästää!

Radiossa haastateltiin ruotsalaista säveltäjää, jonka nimi jäi kuulematta, mutta hänen sanomansa on kertomisen arvoinen. Säveltäjän mielestä on käsittämätöntä, että kaiken toiminnan tärkein motiivi nykyisin on säästö. Kaikkien hyvinvointivaltion palvelujen keskeinen laatukriteeri on säästäminen, samoin se on vanhusten hoivan tärkein yksittäinen osatekijä.

Kun kansalaisten on kerättävä nimiä ja osoitettava mieltä saadakseen vanhuksille asiallista hoivaa, se todistaa mielestäni liian tehokkaasta säästämisestä.

Vaikken uskokaan, että nimien keruu synnyttäisi parempaa hoivaa, se antaa kuitenkin toivoa. Omaiset ja hoivaajat muuttavat nimilistoillaan säästämisen kunnioittamiseksi.

Leena Eräsaari

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori, joka toimii sosiaalityön professorina Tampereen yliopistossa.

